

zakelijk betrekking op dat wat leerlingen zien op tv en video. Dat literatuuronderwijs verbreed wordt naar andere media is nuttig, maar mijns inziens staat in dat onderwijs het lezen van literaire teksten nog steeds centraal. Voor veel leerlingen (ongeveer 60% van de schoolbevolking) is het literatuuronderwijs in de basisvorming de laatste kans om met (jeugd)literatuur in aanraking te komen.

Een docent die goed geschoold is op het gebied van de (jeugd)literatuur leest niets nieuws in dit leerplan. Een docent die in het kader van de basisvorming les moet gaan geven over dit vakonderdeel weet nu nog niet wat hij moet.

Inmiddels hebben we in de vakgroep Nederlands van de scholengemeenschap waar ik les geef een eigen leerplan voor het literatuuronderwijs ontwikkeld. Daarvoor hadden we dit SLO-leerplan niet nodig.

DE LITERATUURMUUR

Maeike Bosma

Hella S. Haasse, *Transit*. Amsterdam, Querido, 1994, 96 blz.

Doelgroep: 4HV, 5HV, 6v. *Tijd:* 20 minuten. *Lesmateriaal:* 3 voorleesfragmenten: p. 7-8 (Zwarte wollen leggings' tot en met 'verse koffie en geroosterd brood, zoals vroeger.');

p. 13-15 ('Zij had het destijds' tot en met 'En hoe kon het ergste van alles, geweld uitgebannen worden?'); p. 30 tot en met 33.

Het eerste fragment is hiernaast afgedrukt.

Planning

- 1 De docent vertelt dat het verhaal gaat over een meisje dat aankomt op het station in Amsterdam en leest het eerste fragment voor. De leerlingen krijgen de opdracht:
 - Schrijf op wáár en waarom het meisje op reis is geweest.
- 2 In een kort klasgesprek wordt aan de hand van de antwoorden van de leerlingen de voor geschiedenis van het meisje besproken: Iks (die eigenlijk Xenia heet) is van school gegaan. Iks heeft haar twee vrienden, Alma en Daan, omgepraat om met haar mee te gaan.
- 3 De docent leest het tweede fragment voor. In een klasgesprek wordt aan leerlingen gevraagd om hierop te reageren. Wat vinden zij ervan om van school af te gaan? Zouden zij daar andere motieven bij hebben dan Iks?
- 4 De docent vertelt nu het vervolg van het verhaal:

Iks en haar vrienden hebben een tijdje samengewoond en Iks is toen alleen gaan reizen. Nu is ze teruggekomen en op zoek naar haar oude vrienden, ze wil graag weten wat er van hen geworden is. Kort na haar aankomst ziet ze Daan, die junk is geworden. Geschrok-

ZONDAG

Zwarte wollen leggings had ze aan, zwarte rijglaarzen, en over een zwarte trui die tot op haar heupen hing een kort jek van zwart kunstleer. Een scheur in de linkermouw was met zwartge-maakte pleister dichtgeplakt. Haar haren droeg ze kortgeknipt, een donkerblonde kap. Heel haar aardse bezit zat samengeperst in een klein model rugzak. Ze had juist haar gezicht gewassen en haar tanden gepoetst in de wc op het eerste perron. In de nissen, gevormd door de muur van het hoofdgebouw en de uitspringende metalen ribben van de overkapping, zaten en lagen een paar, meest jonge, reizigers te wachten op vroege internationale treinen. Ook zij had geld noch onderdak. Ze was niet meer op reis, maar evenmin thuisgekomen. Ze woonde nergens.

Sinds ze was gaan zwerven bekeek ze stations met andere ogen. In hoeveel van die gewelven van vuil glas, waar altijd schemer heerste, was ze al geweest? Stations om er te slapen, zich te warmen in wachtkamers, om er schuilgaand in de menigte de tijd door te brengen – zelden om er als treinreiziger te vertrekken of aan te komen; liften was onvergelijkbaar veel goedkoper. Overal dezelfde perrons en trappen, dezelfde evenwijdige of in elkaar verglijdende treinsporen, dezelfde geluiden en echo's; alleen de opschriften verschilden in taal en lettersoort. Hier, terug in eigen land, herkende ze de witte pictogrammen op donkerblauwe ondergrond, de heldergroene telefooncellen, de gele treinen, en ze verstond het geroezemoes. Maar dat bekende veroorzaakte juist een gevoel van vervreemding.

De kiosken en winkels in de brede gang onder het station waren al open. De geur van de croissanterie maakte haar haast misselijk. In de hal treuzelde ze. De toiletten hadden haar vijftig cent gekost. Starend naar het vloermozaïek van bruine, blauwe en zwarte blokjes rekende ze uit hoeveel ze nog te besteden had. De automobilist met wie ze voor het laatste gedeelte van haar tocht was meegereden, had haar afgezet bij een tramhalte aan de stadsgrens. Vandaar naar Centraal was de rit gratis geweest; ze had een van de straat opgeraapte gebruikte strippenkaart in de stem-pelautomaat gestoken om de vereiste klik te produceren. Maar dat zou de trambestuurder een zorg zijn.

Ze keek op de grote klok. Het was even over negen. Ze rekende erop dat de vriendin bij wie ze ging aankloppen thuis was, om uit te slapen. Na het weerzien zouden ze samen ontbijten met verse koffie en geroosterd brood, zoals vroeger.

ken zoekt ze de moeder van Daan op, die haar woedend wegstuurt. De moeder vindt eigen-lijk dat Iks de schuld is van Daans verslaving. Iks gaat dan een tijdje zitten in het park. Naast haar zit een oudere vrouw, die helemaal in de war lijkt te zijn. Deze vrouw laat haar sleutel-bos, met een adres eraan, liggen. Iks wil de sleutels terugbrengen, maar aangekomen bij het huis doet er niemand open. Ze gaat dan naar binnen en komt in een oud huis terecht. Pas na enige tijd komt ze de eigenlijke bewo-ner van het huis tegen, een oude man, Cluys-mans. Zij blijft dan bij hem wonen en ver-zorgt een beetje het huishouden.

- 5 De leerlingen krijgen de opdracht om in twee-tallen de volgende vraag te beantwoorden:
- Waarom zouden die twee bij elkaar in huis gaan wonen?

Ze schrijven gezamenlijk hun antwoorden op.

- 6 De docent leidt een klasgesprek over de ant-woorden. Duidelijk moet worden dat Iks nog steeds op zoek is naar haar vrienden en onderdak nodig heeft.
- 7 De docent leest het derde fragment voor waar-uit blijkt dat Cluysmans zo zijn eigen redenen heeft om Iks in huis te nemen.

In de rubriek *De Literatuurmuur* plaatsen wij concrete beschrijvingen van leesoriëntatieacti-viteiten die hun diensten in de lessen van onze lezers hebben bewezen. Zowel jeugdliteratuur als literatuur voor de lijst, ook vertaald, komt in aanmerking voor plaatsing. Hebt u een in-formatieve, originele leesbevorderingsactivi-teit in uw archief, die niet meer dan 2 pagina's A4 (inclusief bijlagen, zoals kopieën van boek-fragmenten) beslaat? Stuur uw bijdrage dan naar *Moer*, t.a.v. Frank 't Hart, Sonmansstraat 68A, 3039 DM Rotterdam